



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

İZZET ÇELİK / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no. 15185/05)

KARAR

STRAZBURG

23 Ocak 2018

NIHAİ

23 Nisan 2018

İşbu karar, Sözleşme'nin 44. maddesinin 2. fıkrasında öngörülen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir.

İzzet Çelik/Türkiye davasında,*Başkan,*

Robert Spano,

Yargıçlar,

Julia Laffranque,

LediBianku,

Işıl Karakaş,

Paul Lemmens,

Valeriu Grițco,

Jon Fridrik Kjølbro,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Yardımcısı Hasan Bakırcı'nın katılımlarıyla Daire hâlinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), 19 Aralık 2017 tarihinde yapılan kapalı müzakerelerin ardından aynı tarihte aşağıdaki kararı vermiştir.

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan davanın temelinde bir Türk vatandaşı olan İzzet Bayar'ın ("başvuran") Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne ("AİHM" veya "Mahkeme"), İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca, 07 Ekim 2003 tarihinde yapmış olduğu (15185/05 no'lu) başvuru bulunmaktadır.

2. Başvuran, İstanbul barosuna kayıtlı avukatlar M. Filorinalı ve F. Köstak tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuru, 12 Aralık 2012 tarihinde Hükümet'e tebliğ edilmiştir.

4. İkinci Bölüm Başkan Yardımcısı, 7 Ekim 2016 tarihinde, Hükümeti, *İbrahim ve Diğerleri / Birleşik Krallık ([BD], no. 50541/08* ve 3 diğer

başvuru, AİHM 2016) kararı ışığında, arzu ederlerse, ek görüşlerini sunmaya davet etmiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

5. Başvuran 1979 doğumlu olup, Kırıkkale’de ikamet etmektedir.

6. Başvuran 25 Eylül 1998 tarihinde polisler tarafından yasadışı örgüt üyeliği şüphesiyle yakalanmış ve gözaltına alınmıştır.

7. 30 Eylül 1998 tarihinde İstanbul Emniyet Müdürlüğü’ne bağlı polis memurları 3842 sayılı Kanun’unda öngörülen kısıtlama sebebiyle başvuranın ifadesini avukat yokluğunda almıştır. Başvuran, söz konusu örgüte üye olduğunu itiraf etmiş ve katıldığı faaliyetler ile ilgili bilgi vermiştir.

8. 2 Ekim 1998 tarihinde İstanbul Cumhuriyet savcısı tarafından avukat gıyabında başvuranın ifadesi alınmıştır. Başvuran polise verdiği ifadeyi kabul etmiştir.

9. Aynı tarihte başvuran yine avukat gıyabında sorgu hâkimi tarafından sorgulanmıştır. Bu sorguda başvuran, Cumhuriyet savcısına verdiği ifadeyi doğrulamış, ancak polise vermiş olduğu ifadeyi geri çekmiştir. Başvuran ifadelerini baskı altında verdiğini iddia etmiştir. Sorguhâkimi, başvuranın tutuklu yargılanmasına karar vermiştir.

10. 7 Ekim 1998 tarihinde Cumhuriyet savcısı İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi’ne hitaben eski Türk Ceza Kanunu’nun 125. maddesi uyarınca Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı bölücü faaliyetlerde bulunma suçundan başvuran hakkında iddianame düzenlemiştir. Ceza yargılamaları, kürsüsünde bir askeri hâkimin bulunduğu İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi önünde başlatılmıştır.

11. 12 Ekim 1998 tarihinde İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi tensip duruşması düzenlemiştir ve ilk duruşmanın 16 Aralık 1998 tarihinde yapılmasına karar vermiştir.

12. 16 Aralık 1998 tarihinde diğer sanıklar G.T., Z.A. ve D.P.N.J. bizzat delil sunmuştur. Başvurana ilişkin bir ifade vermemişlerdir.

13. 8 Mart 1999 yargı mahkemesi sanığın duruşmada bulunmadığını göz önünde bulundurarak duruşmayı ertelemiştir.

14. 2 Haziran 1999 tarihinde yapılan duruşmada başvuran bizzat delil sunmuştur ve önceki ifadelerinin kendisine zorla imzalatıldığını bildirmiştir. Başvuran üzerine atılı suçlardan hiç birini işlemediğini öne sürerek bu ifadeleri geri çekmiştir. Aynı duruşmada diğer sanıklar A.B. ve B.G. bizzat delil sunmuştur. Başvurana ilişkin bir ifade vermemişlerdir.

15. Başvuran hakkında açılan cezai yargılamalar devam ederken, 18 Haziran 1999 tarihinde Anaya değişikliğe uğramıştır ve İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin kürsüsünde bulunan askeri hâkimin yerine sivil hâkim atanmıştır. 18 Haziran 1999 ve 2 Eylül 2002 tarihleri arasında kürsüsünde 3 sivil hâkimin bulunduğu yargı mahkemesi esasa ilişkin 14 duruşma düzenlemiştir.

16. 4 Ağustos 1999 tarihinde kürsüsünde 3 sivil hâkimin bulunduğu Devlet Güvenlik Mahkemesi tanık sıfatıyla A.S., Ş.K., H.K., S.K., N.Ç., T.G. ve Ö.Ö'nün, sanık sıfatıyla M.N'nin ve davacı sıfatıyla K.Ö'nün delillerini dinlemiştir. Bunlardan ikisi başvuran hakkında suçlayıcı ifadeler vermiştir. Başvurana bu ifadelere yönelik görüşleri sorulduğunda başvuran bu ifadeleri reddetmiştir ve suçlamalarla bir ilgisinin olmadığını öne sürmüştür.

17. 25 Nisan 2001 tarihinde savcı esas hakkında mütalaasını yüksek sesle okumuştur ve başvuranın Ceza Kanunu'nun 125. maddesi uyarınca mahkûm edilmesini ve cezalandırılmasını talep etmiştir. Aynı duruşmada başvuranın avukatı başvuranın savunmasını sunmak için süre talep etmiştir.

18. 29 Ağustos 2001 tarihinde başvuranın avukatı davanın esasına ilişkin bir savunma yapmıştır.

19. 27 Mart 2002 tarihinde başvuranın avukatı önceki savunmasını tekrar etmiştir.

20. 19 Haziran 2002 tarihinde başvuranın avukatı yine önceki savunmasını tekrar etmiştir. Aynı duruşmada başvuran, avukatının savunmasını kabul ettiğini ifade etmiştir.

21. 2 Eylül 2002 tarihinde başvuran ve avukatı son beyanlarını sunmuştur. Aynı gün İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi başvuranı mülga Ceza Kanunu'nun 125. maddesi uyarınca mahkûm ederek 30 yıl hapis cezası vermiştir. İlk derece mahkemesi kararını başvuranın polise, savcılığa ve nöbetçi hâkime verdiği ifadeler, polis tarafından gerçekleştirilen operasyonlar sırasında bulunan ve el konulan örgüte ilişkin dokümanlar ve davalıların ifadeleri gibi delillere dayanarak vermiştir.

22. Yargıtay, 07 Nisan 2003 tarihinde kararı onamıştır. 29 Mayıs 2003 tarihinde bu karar İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesinin yazı işleri müdürlüğüne tevdi edilmiştir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK

23. İlgili iç hukuka ilişkin açıklamalar *Salduz / Türkiye*, ([BD] no. 36391/02, §§ 27-31 AİHS 2008), ve *Turgut ve Diğerleri / Türkiye* ((k.k.), no. 4860/09, §§ 19-26, 26 Mart 2013) kararlarında yer almaktadır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. HÜKÜMET'İN İLK İTİRAZI

24. Hükümet, başvuranın altı aylık süre kuralına uymadığını iddia etmiştir. Bu bağlamda Hükümet Yargıtay'ın kararının 16 Nisan 2003

tarahinde açıklanmasına rağmen başvurunun Mahkeme'ye altı ayı aşan bir sürede 7 Aralık 2004 tarihinde yapıldığını belirtmiştir.

25. Söz konusu tarihte Mahkeme'nin yerleşik uygulaması uyarınca başvurunun yapıldığı tarih, başvuranın başvuruda bulunma niyetinde olduğunu gösteren ve bazı şikâyetlerinden esas itibariyle bahsettiği ilk mektubun tarihidir. Somut olayda Mahkeme, dosyadaki yazışmalar kapsamında başvuranın iddialarına göre ilk mektubun taahhütlü posta ile 7 Ekim 2003 tarihinde gönderildiğini fakat bu mektubun Mahkeme'ye ulaşmadığını not etmiştir. 21 Haziran 2004 tarihinde gönderilen bir faksla başvuran başvurusu hakkında bilgi talep etmiştir. 23 Haziran 2004 tarihinde Mahkeme'nin Yazı İşleri Müdürlüğü başvurunun taraflarına ulaşmadığını bildirmiş ve başvurandan başvuru formunu tekrar göndermesini talep etmiştir. 3 Ağustos 2004 tarihli yazı ile başvuran kaybolan başvuru formunun taahhütlü mektubuna ilişkin makbuzunu (makbuzun 10 Ekim 2003 tarihinde alındığı anlaşılmaktadır.) göndermiştir. 7 Aralık 2004 tarihinde başvuran 7 Ekim 2003 tarihli tam başvurusunu tekrar göndermiştir. Yukarıdakiler ışığında Mahkeme, başvuranın 7 Ekim 2003 tarihli başvuru formunun taahhütlü posta ile gönderilmesine rağmen kaybolduğunu gösteren taahhütlü postaya ilişkin makbuz ile birlikte tam başvurusunun 7 Aralık 2004 tarihinde tekrardan bildirildiğini not etmiştir. Başvuran tarafından ibraz edilen taahhütlü posta makbuzu dikkate alındığında Mahkeme, başvurunun yapıldığı tarihi 7 Ekim 2003 olarak değerlendirmiştir (bk., *Özbent ve Diğerleri / Türkiye*, no. 56395/08 ve 58241/08, § 33, 9 Haziran 2015).

26. Ek olarak, yerel kararın kesinleştiği tarihten itibaren başlayan altı aylık süre kuralının hesaplanmasına ilişkin olarak Mahkeme, Yargıtay kararının ilk derece mahkemesinin yazı işleri müdürlüğüne 29 Mayıs 2003 tarihinde tevdi edildiğini not etmiştir. Mahkeme, mevcut davada olduğu gibi son iç hukuk kararının yazılı kopyasının otomatik olarak başvurana gönderilmediği ve bu başvuran yerel yargılamalar sırasında avukat

tarafından temsil edildiği bir durumda Sözleşme'nin 35 § 1 maddesi uyarınca son iç hukuk kararının ilk derece mahkemesinin yazı işleri müdürlüğüne tevdi edildiği tarihin, yani başvuranın ya da avukatının kararın içeriğini kesin olarak öğrenebileceği en geç tarihin, başlangıç noktası olarak alınması gerektiğini hatırlatmıştır (bk., *Ipek / Türkiye* (k.k.), no. 39706/98, 7 Kasım 2000, ve *Okul / Türkiye* (k.k.), no. 45358/99, 4 Eylül 2003). Dolayısıyla somut davada başvuran Sözleşme'nin 35 § 1 maddesi uyarınca Mahkeme'ye başvurusunu 7 Ekim 2003 tarihinde 6 aylık süre sınırı içerisinde yapmıştır. Yukarıdakiler ışığında Mahkeme Hükümet'in ilk itirazını reddetmiştir.

II. SÖZLEŞME'NİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

27. Başvuran; kürsüsünde askeri bir hâkim bulunan İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından yargılandığı gerekçesiyle adil olarak yargılanmadığından, hazırlık soruşturması aşamasında avukata erişimin hakkının reddedildiğinden, baskı altında alınan ifadelerinin hakkında verilen mahkûmiyet kararında kullanıldığından, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın yazılı görüşlerinin tarafına tebliğ edilmediğinden ve yargı mahkemesinin önemli bir tanığı dinlemediğinden şikâyet etmiştir. Ayrıca başvuran, hakkındaki ceza yargılamalarının aşırı uzun olduğundan şikâyetçi olmuştur. Sözleşme'nin 6. maddesinin ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

“1. “Herkes davasının, (...) cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, (...) bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, (...) adil bir şekilde ve kamuya açık olarak görülmesini isteme hakkına sahiptir.”

3. Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

...

(c) kendisini bizzat savunmak veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanmak; eğer avukat tutmak için gerekli maddî olanaklardan yoksun ise ve

adaletin yerine gelmesi için gerekli görüldüğünde, re'sen atanacak bir avukatın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilmek;

(d) iddia tanıklarını sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını istemek;

...”

28. Hükümet bu iddialara itiraz etmiştir.

A. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi’nin Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı Hakkında

29. Başvuran, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi önünde gerçekleşen yargılamaların bir kısmında kürsüde askeri bir hâkimin bulunması gerekçesiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden şikâyet etmiştir.

30. Hükümet, askeri hâkimin sadece ilk dört duruşmaya katıldığını ve bu duruşmalarda yargı mahkemesinin başvuranın ve diğer sanıkların ifadelerini aldığını not etmiştir. Ayrıca Hükümet, 4 Ağustos 1999 tarihinde yapılan duruşma sırasında askeri hâkimin kürsüden çıkarılması dolayısıyla mahkemenin oluşumunda gerçekleşen değişiklik sebebiyle bütün dava dosyasının yüksek sesle okunduğunu belirtmiştir. Bu andan itibaren başvuran savunmasını sivil hâkimlerden oluşan bir mahkeme önünde yapma fırsatına sahip olmuştur. Bu doğrultuda başvuran 29 Ağustos 2001 ve 19 Haziran 2002 tarihlerinde gerçekleşen duruşmalarda savunmasını sunma imkânı bulmuştur. Bunlara ek olarak, askeri hâkimin kürsüden çıkarılmasının ardından tanıklar delil sunmuştur ve bunların ifadeleri sonradan yargı mahkemesi tarafından verilen mahkûmiyet kararında temel olarak alınmıştır. Sonuç olarak Hükümet ceza yargılamalarında sınırlı bir süre dâhilinde yer alan askeri hâkimin varlığının başvuranların yargılamaların bütünlüğünün adilliği hakkındaki endişelerine yönelik makul bir gerekçe oluşturmadığı görüşündedir.

31. Mahkeme, başvurunun bu kısmının Sözleşme'nin 35 § 3 (a) maddesi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını kaydetmektedir. Mahkeme ayrıca, başvurunun bu kısmının kabul edilemez olduğuna ilişkin başka bir gerekçe de bulunmadığı kanısındadır. Dolayısıyla, şikâyetin kabul edilebilir olduğu beyan edilmelidir.

32. Mahkeme, Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin kürsüsünde yer alan askeri hâkimlerin statüsünün belirli konularda mahkemelerin yürütmeden bağımsızlıklarına ilişkin olarak soru işaretleri oluşturduğunu sürekli olarak belirtmektedir (bk., *Incal / Türkiye*, 9 Haziran 1998, § 68, Hüküm ve Karar Raporları 1998-IV, ve *Çiraklar / Türkiye*, 28 Ekim 1998, § 39, Raporlar 1998-VII). Ayrıca Mahkeme *Öcalan* kararında (*Öcalan / Türkiye* [BD], no. 46221/99, §§ 114-15, AİHS 2005-IV); askeri hâkimin kürsüden çıkarılmasının ardından Devlet Güvenlik mahkemesinin izlediği prosedürler başvuranın endişesini gidermediği takdirde, askeri hâkimin söz konusu cezai yargılamalar sırasında yürürlükte olan ara kararların bir yâda birden fazlasında yer aldığı bir durumda yargılamalar sırasında nihai karar verilmeden önce askeri hâkimin sivil bir hâkimle yerinin değiştirilmesi başvuranın yargı mahkemesinin tarafsız ve bağımsız olduğuna yönelik makul endişelerini gidermediğini belirtmiştir. Bu bağlamda, askeri hakim katıldığı usule ilişkin işlemlerin niteliğinin incelenmesi ve askeri hakim kürsüden çıkarıldıktan sonra esasa ilişkin yargılamaların uygun bir şekilde yeniden düzenlenip düzenlenmediğinin araştırılması gerekmektedir (bk., *Ceylan / Türkiye* (k.k.), no. 68953/01, AİHS 2005-X).

33. Somut davada Mahkeme askeri hâkimin sadece bir hazırlık duruşmasında ve esasa ilişkin üç duruşmada bulunduğunu not etmiştir. Bu üç duruşmada başvuran da dâhil olmak üzere sanıkların altısı bizzat delil sunmuştur ve usule ilişkin bir takım basit işlemler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, diğer beş sanıktan hiç biri başvuran hakkında ne suçlayıcı de başka şekilde ifade vermemiştir. Ancak, bu durum başvuranın mahkeme önünde ilk savunması sırasında kürsüde bir askeri hâkimin bulunduğu gerçeğini

değiştirmemektedir. Mahkeme, ceza davalarında sanıkların mahkeme tarafından dinlenmesinin usule ilişkin önemli bir adım olduğunun farkındadır. Bu yüzden, Mahkeme Devlet Güvenlik Mahkemesinin yeni oluşumuyla usule ilişkin bu işlemi uygun bir şekilde yeniden düzenleyip düzenlemediğini tayin etmelidir. Bu anlamda, Mahkeme yargı mahkemesinin kürsüsünden askeri hâkimi çıkarmasının ardından 14 duruşma düzenlediğini ve davanın üç sivil hâkim tarafından incelendiğini belirtmiştir. Ek olarak bu duruşmalar sırasında hem başvuran hem de avukatı savcının esasa ilişkin mütalaasına itirazları da dâhil olmak üzere ayrıntılı bir şekilde savunmalarını yapabirmiştir (kıyasen bk., *Akgül / Türkiye*, no. 65897/01, § 24, 16 Ocak 2007). Aynı doğrultuda başvuran hakkında suçlayıcı ifadelerde bulunan tanıklar da üç sivil hâkimden oluşan ve nihai kararı veren yargı mahkemesi tarafından dinlenmiştir ve başvuran aynı mahkeme önünde tanıklara ilişkin olarak görüşlerini sunabirmiştir (kıyasen bk., *Çamlar / Türkiye*, no. 28226/04, § 44, 10 Kasım 2015). Bir bütün olarak ele alındığında yukarıdaki değerlendirmeler, yeni oluşumuyla Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından izlenen prosedürün başvuranın yargı mahkemesinin tarafsızlığına ve bağımsızlığına ilişkin makul endişesini gidermek için yeterli olduğuna karar vermek için uygundur. Bu yüzden Mahkeme, davanın kendine özgü şartları dâhilinde yargılamalar bitmeden önce askeri hâkimin yerine sivil hâkimin getirilmesinin başvuranın yargı mahkemesinin bağımsızlığı ve tarafsızlığına yönelik makul endişelerini ortadan kaldırdığına karar vermiştir (bk., *Kabasakal ve Atar / Türkiye*, no. 70084/01 ve 70085/01, § 34, 19 Eylül 2006).

34. Buna göre, bu başlık altında Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi ihlâl edilmemiştir.

B. Hazırlık soruşturması sürecinde başvuranın avukat yardımından faydalanmaması

35. Başvuran, hazırlık soruşturması sırasında avukat yardımından faydalandırılmamasının adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini belirtmiştir.

36. Hükümet, Mahkeme'nin *Salduz / Türkiye* ([BD], no. 36391/02, AİHM 2008) davasındaki kararına atıfta bulunarak, Hükümet'in Mahkeme'nin Sözleşme'nin 6 § 3 (c) maddesi kapsamındaki içtihadının farkında olduğunu beyan etmiştir.

37. Mahkeme, başvurunun bu kısmının Sözleşme'nin 35 § 3 (a) maddesi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını kaydetmektedir. Mahkeme ayrıca, başvurunun bu kısmının kabul edilemez olduğuna ilişkin başka bir gerekçe de bulunmadığı kanısındadır. Dolayısıyla, şikâyetin kabul edilebilir olduğu beyan edilmelidir.

38. Mahkeme, başvuranın avukata erişim hakkının 3842 sayılı Kanun gereğince kısıtlandığını; bunun da başvuranın yakalandığı sırada uygulanan sistematik bir kısıtlama olduğunu yineler (*Salduz*, yukarıda anılan, § 56). Mahkeme, başvuranın avukat yardımına erişimine getirilen kısıtlamanın sistematik mahiyetinin özünde Sözleşme'nin 6 §§ 1 ve 3 (c) maddesini ihlal edip etmediğini incelemeyi gerekli görmemektedir. Zira her hâlükârda Hükümet, kısıtlamayı zorunlu kılan herhangi bir sebep sunmamış veya soruşturmanın ilk safhasında avukat yardımından faydalandırılmamış olmasının başvuranın savunma hakkına geri döndürülemez biçimde hâlel getirmediğini ispat etmemiştir (yukarıda anılan *Salduz*, § 58; *İbrahim ve Diğerleri / Birleşik Krallık* [BD], no. 50541/08 ve 3 diğer başvuru , § 274.) Bu bağlamda, Mahkeme, ilk derece mahkemesinin, başvuran hakkında mahkûmiyet kararı verirken, başvuranın polise verdiği ifadelere dayandığını ifade etmektedir. Ayrıca, yargılama esnasında delilleri kabul edilebilirlik yönünden incelememiştir. Benzer şekilde, Yargıtay da bu meseleyi şekli

olarak ele almış ve bu eksikliğin giderilmesini sağlayamamıştır (bk., Bayram Koç/Türkiye, no. 38907/09, 5 Eylül 2017).

39. Yukarıdaki açıklamalar, Mahkeme'nin, Sözleşme'nin 6 §§ 1 ve 3 (c) maddesinin ihlal edildiğine karar vermesi için yeterlidir.

C. Başvuran hakkındaki ceza yargılamalarının uzunluğu

40. Başvuran, yargılamaların uzunluğunun, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinde düzenlenen "makul süre" koşuluyla bağdaşmadığı konusunda şikâyetle bulunmuştur.

41. Hükümet, 6384 sayılı Kanun uyarınca, yargılamaların uzunluğuna ve kararların icra edilmemesine ilişkin başvuruların ele alınması amacıyla yeni bir Tazminat Komisyonu'nun kurulduğunu belirtmiştir. Hükümet başvuranın Tazminat Komisyon'una başvurmadığı için iç hukuk yollarını tüketmediğini ve bu gerekçenin *Turgut ve Diğerleri / Türkiye* ((k.k.), no. 4860/09, §§ 19-26, 26 Mart 2013) davasında Mahkeme tarafından tanındığını belirtmiştir.

42. Mahkeme, Hükümet tarafından da ortaya konulduğu üzere, *Ümmühan Kaplan/Türkiye* (no. 24240/07, 20 Mart 2012) başvurusunda pilot karar usulünün uygulanmasını müteakip Türkiye'de yeni bir iç hukuk yolunun oluşturulduğunu gözlemlemiştir. Ardından, Mahkeme yukarıda anılan *Turgut ve Diğerleri* davasındaki kararında, başvuruların iç hukuk yollarını, yani yeni hukuk yolunu tüketmedikleri gerekçesiyle yeni bir başvuruyu kabul edilemez bulmuştur. Bu kararı verirken Mahkeme özellikle, bu yeni hukuk yolunun muhtemel surette (a priori) erişilebilir olduğunu ve yargılamanın uzunluğuna ilişkin şikâyetler için makul bir tazmin imkânı sunabildiğini değerlendirmiştir.

43. Mahkeme, Ümmühan Kaplan davasındaki kararında, yeni hukuk yolunun yürürlüğe konmasından önce Hükümet'e hâlihazırda tebliğ edilmiş

olan davalar kapsamındaki benzer şikâyetleri yine de normal usul doğrultusunda inceleyebileceğine vurgu yaptığına işaret etmektedir.

44. Ancak, Mahkeme, Hükümetin başvuranın 6384 sayılı Kanun ile tesis edilmiş olan yeni iç hukuk yoluna başvurmamış olmalarına ilişkin ilk itirazını göz önünde bulundurarak, yukarıda anılan *Turgut ve Diğerleri* davasında varmış olduğu sonucu yinelemektedir. Bu nedenle Mahkeme, ceza yargılamasının aşırı uzun sürmesine ilişkin şikâyetin, iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle Sözleşme'nin 35 §§ 1 ve 4 maddesi uyarınca reddedilmesi gerektiğine karar vermiştir (bk. *Rifat Demir/Türkiye*, no. 24267/07, § 35, 4 Haziran 2013 ve *Yiğitdoğan/Türkiye* (no. 2), no. 72174/10, § 59, 3 Haziran 2014).

D. Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlal edildiğine yönelik diğer iddialar

45. Başvuran ayrıca Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında yerel mahkemenin başvuranın tarafında olduğu iddia edilen bir tanığı dinlemediğinden ve temyiz aşamasında Yargıtay Cumhuriyet Savcısı'nın yazılı görüşlerine erişemediğinden şikâyet etmiştir.

46. Yukarıdakiler ışığında Sözleşme'nin 6 § 3 (c) maddesi ile bağlantılı olarak Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi kapsamında Mahkeme, 6. madde kapsamındaki diğer şikâyetlere ilişkin ayrı bir değerlendirme yapılmasına gerek olmadığı görüşündedir (bk., *Tezcan Uzunhasanoğlu / Türkiye*, no. 35070/97, § 23, 20 Nisan 2004, ve *Geçgel ve Çelik / Türkiye*, no. 8747/02 ve 34509/03, § 16, 13 Ekim 2009).

III. SÖZLEŞME'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİA EDİLEN DİĞER MADDELERİ HAKKINDA

47. Başvuran tutukluğunun uzunluğu hakkında Sözleşme'nin 5 § 3 maddesi kapsamında şikâyetle bulunmuştur.

48. Mahkeme, başvurunun bu kısmının altı aylık süre kuralına aykırı bir şekilde yapıldığını belirtmiştir çünkü başvuranın yargılama öncesi tutukluluğu İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin kararıyla 2 Eylül 2002 tarihinde sona ermiştir fakat Mahkeme'ye başvuru 7 Ekim 2003 tarihinde yapılmıştır. Bu doğrultuda başvuranın Sözleşme'nin 5. maddesi kapsamındaki şikâyetinin Sözleşme'nin 35 §§ 3 ve 4 maddesi uyarınca altı aylık süre sınırına uyulmadığı için kabul edilmez olduğuna karar verilmelidir.

IV. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

49. Başvuran, 20.000 avro manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuran, avukatlık ücreti için 4.100 avro, masraf ve giderler için ise 300 avro talep etmiştir.

50. Hükümet bu taleplere itiraz etmiştir.

51. Mahkeme, en uygun tazmin şeklinin başvuranın, eğer dilerse, Sözleşme'nin 6. maddesinin gerekliliklerine uygun olarak yeniden yargılanması olacağı görüşündedir (bk., yukarıda anılan, *Salduz*, § 72). Mahkeme ayrıca ihlal tespitinin, başvuranın uğradığı manevi zarar açısından yeterli adil tazmin teşkil ettiğini değerlendirmektedir (bk., *Dvorski / Hırvatistan* [BD], no. 25703/11, § 117, AİHS 2015). Dolayısıyla Hükümet, başvuranın iddialarına itiraz etmiştir.

52. Masraf ve giderlerle ilgili olarak, Mahkeme, başvuranın masraf ve giderlerini geri alabilmesi için, söz konusu masraf ve giderlerin fiilen ve gerekli olduğu için yapılmış olduğunun belgelenmesi ve makul miktarda olması gerekmektedir. Karşılaştırılabilecek kararlarda verilen tazminat miktarları göz önüne alındığında (bk., yukarıda anılan, *Salduz*, § 79; *Gürova / Türkiye*, no. 22088/03, § 21, 6 Ekim 2009; *Bolukoç ve Diğerleri / Türkiye*, no. 35392/04, § 47, 10 Kasım 2009; ve *Şaman / Türkiye*, no. 35292/05, §

45, 5 Nisan 2011), Mahkeme bu başlık altında 1.000 avro tazminat verilmesini uygun görmüştür.

53. Mahkeme, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğunu değerlendirmektedir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Kürsüsünde askeri hâkim bulunduğu gerekçesiyle yargı mahkemesinin bağımsızlığı ve tarafsızlığına ilişkin şikâyetin ve Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi ile bağlantılı olarak 6 § 3 (c) maddesi kapsamında avukata erişim hakkına ilişkin şikâyetin kabul edilebilir olduğuna;
2. Sözleşme'nin 5 § 3 maddesi kapsamında yargılama öncesi tutukluluk süresinin uzunluğuna ilişkin şikâyetin ve Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi kapsamında ceza yargılamalarının uzunluğuna ilişkin şikâyetin kabul edilmez olduğuna;
3. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin bağımsız ve tarafsız olmaması gerekçesiyle Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinin ihlal edilmediğine;
4. Hazırlık soruşturması sırasında başvuranın avukat yardımından mahrum bırakılması sonucunda Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi ile bağlantılı olarak 6 § 3 (c) maddesinin ihlal edildiğine;
5. Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında yapılan diğer şikâyetlerin kabul edilebilirliği veya esasına ilişkin ayrı bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına;

6. (a) Davalı Devlet tarafından, başvurana, kararın Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Türk lirasına çevrilmek üzere, yansıtılabilecek her türlü vergi miktarı hariç tutulmak üzere, masraf ve giderler için 1.000 avro (bin avro) ödenmesine:

(b) Yukarıda bahsi geçen üç aylık sürenin bittiği tarihten itibaren, ödeme gününe kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranda, yukarıda bahsedilen meblağa basit faiz uygulanmasına;

7. Başvuranın adil tazmine ilişkin diğer taleplerinin reddedilmesine *karar vermiştir.*

İşbu karar, İngilizce olarak tanzim edilmiş ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3. maddesi uyarınca 23 Ocak 2018 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Robert Spano
Başkan